

Lakiosasto

10.3.1998

Työeläkelaitoksille

1 HALLITUS ESITTÄÄ MUUTOKSIA OSA-AIKAELÄKEJÄRJESTELYIHIN

2 SUOMEN PANKIN LYHYET TYÖSUHTEET TÄEL:N PIIRIIN

Hallituksen esitys Eduskunnalle ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/1998 vp).

1

OSA-AIKAELÄKEJÄRJESTELYT

Muutoksia kahdessa eri vaiheessa

Osa-aikaeläkejärjestelyihin esitetään tehtäväksi muutoksia kahdessa eri vaiheessa, 1.4.1998 ja 1.7.1998.

1.4.1998 alkaen

Huhtikuun alusta voimaantuleviksi esitetyt osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen tulevan ajan kattumista ja osa-aikaeläkkeiden vastuunjaon muuttamista tarkoittavat muutokset koskevat yksityistä sektoria. Osa-aikaeläkkeelle jäävän henkilön työ- tai palvelussuhteen automaattista katkaisua koskeva muutos koskee sekä yksityistä että julkista sektoria. Muutokset on tarkoitettu pysyviksi.

1.7.1998 alkaen

Heinäkuun alusta voimaantulevaksi esitetty uusi laki, laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelyistä, olisi määräaikaisena voimassa 31.12.2000 saakka. Lain tarkoituksena on helpottaa työntekijöiden ja viranhaltijoiden siirtymistä osa-aikaeläkkeelle.

1.1

Nykyisten säännösten muutokset

Tuleva aika, kun työntekijä siirtyy osa-aikaeläkkeen jälkeen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle

Osa-aikaeläkkeellä ollut henkilö saa vastaisuudessa työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseensä tulevan ajan sekä osa-aikatyöstä että osa-aikaeläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-

Lakiosasto

10.3.1998

aikatyön ansiotulon erotuksesta eli ansionalenemasta. Ansionalenemasta laskettava tulevan ajan karttuma on henkilön iästä riippuen 1,2 prosenttia tai 0,8 prosenttia vuodessa.

Muutokset tehdään TEL:iin ja MEL:iin. Viittaussäännösten kautta ne koskevat myös LEL:a, MYEL:a ja YEL:a. Muutos ei koske TaEL:a, koska siinä ei ole osa-aikaeläkettä.

Automaattinen katkaisu

Osa-aikaeläkkeelle jäävän henkilön kokoaikatyön vakiintunutta ansiotuloa laskettaessa ei työ- tai palvelussuhteeseen tehdä automaattista katkaisua, vaan työsuhteen katsotaan jatkuneen yhdenjaksoisena.

Muutos koskee paitsi yksityisten alojen myös VEL:n mukaan määräytyviä eläkkeitä. Vastaavanlainen muutos on tarkoitus toteuttaa myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä.

Vastuunjako

Ehdotuksen mukaan yksityisten alojen työeläkelaitokset vastaisivat yhteisesti osa-aikaeläkkeestä aiheutuvien kustannusten lisäksi myös niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat osa-aikaeläkkeen ajalta karttuneesta eläkkeestä ja vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotukseen liitettävästä tulevan ajan eläkkeestä.

Jollei erotukseen tule liitettäväksi tulevaa aikaa, ei osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuva eläke ole yhteisesti kustannettavaa.

1.2

Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelyistä

Alaikäraja

Osa-aikaeläkkeen alaikärajaa ehdotetaan alennettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 56 vuoteen. Muutos koskee yksityisen alojen työeläkelakeja sekä valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmän piirissä olevia henkilöitä. Myös kunnalliseen eläkejärjestelmään on tarkoitus tehdä vastaava muutos.

Osa-aikatyön järjestäminen

Työnantajalle asetetaan velvollisuus pyrkiä järjestämään henkilölle osa-aikatyötä hänen halutessaan siirtyä osa-aikaeläkkeelle. Velvoite koskee sekä yksityisen että julkisen puolen työnantajia. Työntekijällä ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia lyhennettyä työaikaa, vaan osa-aikatyön järjestäminen edellyttää työnantajan ja työntekijän välistä sopimusta.

Lakiosasto

10.3.1998

2

TaEL:N MUUTOS

Esityksen mukaan Suomen Pankin henkilökunnan lyhyt palvelussuhteet ja palvelussuhteet, joissa palkka jää alle TEL-rajamäärän, tulevat TaEL:n piiriin.

Laki tulee voimaan 1.4.1998 ja sitä sovelletaan 1.1.1998 alkaen.

3

HALLITUKSEN ESITYS

Suomenkielinen hallituksen esitys on liitteenä. Ruotsinkielistä esitystä voi tilata Oy Edita Ab:tä, puhelin (09) 5660 566.

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Riitta Korpiluoma

HE 13/1998 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kehitettäväksi osa-aikaeläkejärjestelyjä ikääntyvien työntekijöiden työelämässä jatkamisen tukemiseksi. Muutokset osa-aikaeläkejärjestelyihin tehtäisiin kahdessa vaiheessa. Yksityisten alojen työeläkelakeja, lukuun ottamatta taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakia, muutettaisiin pysyvästi siten, että osa-aikaeläkkeeltä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle siirtyvän eläkkeen määrä olisi nykyistä suurempi. Samalla osa-aikaeläkejärjestelyistä aiheutuvien kustannusten vastuunjako tarkistettaisiin. Myös niin sanottu automaattinen katkaisu poistettaisiin osa-aikaeläkkeen perusteena olevan kokoaikaisen työn vakiintunutta ansiotasoa määrättäessä. Tämä muutos tehtäisiin myös valtion eläkelakiin. Tarkoituksena on, että kunnalliseen eläkejärjestelmään tehtäisiin erikseen vastaavanlainen muutos kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöä muuttamalla. Nämä lainmuutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen, vuoden 2000 loppuun voimassa

oleva erillislaki eli laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä. Sen mukaan osa-aikaeläkkeen alaikäraja alennettaisiin nykyisestä 58 vuodesta 56 vuoteen. Samassa laissa työnantajalle asetettaisiin velvollisuus pyrkiä järjestämään osa-aikatyötä työntekijän tai viranhaltijan halutessa siirtyä osa-aikaeläkkeelle. Erillislaki koskisi taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakia lukuun ottamatta kaikkia yksityisten alojen eläkelakien piiriin kuuluvia työnantajia ja työntekijöitä sekä yrittäjiä ja valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmien piirissä olevia työnantajia ja viranhaltijoita ja työntekijöitä. Laki koskisi osa-aikatyön järjestämisvelvollisuuden osalta myös kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisia työnantajia, viranhaltijoita ja työntekijöitä. Tarkoituksena on myös, että osa-aikaeläkkeen alaikäraja alennettaisiin kunnallisessa eläkejärjestelmässäkin määräaikaisesti 58 vuodesta 56 vuoteen muuttamalla erikseen kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöä. Esityksessä ehdotettu erillislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Osa-aikaeläkejärjestely kuuluu yhtenä eläkemuotona joustavaan eläkeikäjärjestelyyn. Osa-aikaeläke otettiin työeläkejärjestelmässä käyttöön ensimmäisen kerran vuoden 1987 alusta. Aluksi se koski yksityisten alojen eläkejärjestelmiä. Julkisella puolella osa-aikaeläke otettiin käyttöön vuoden 1989 heinäkuun alusta ja merimieseläkejärjestelmässä vuoden 1994 alusta. Osa-aikaeläkejärjestely ei koske edelleenkään taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985; TaEL) piiriin kuuluvia työntekijöitä eikä osaa ortodoksisen kirkkokunnan palveluksessa olevista työntekijöistä.

Alkuaan osa-aikaeläkkeelle siirtymisen alaikäraja yksityisellä sektorilla oli 60 vuotta ja vuoden 1994 alusta alkaen se on ollut 58 vuotta. Julkisella sektorilla osa-aikaeläkkeen alaikäraja on ollut osa-aikaeläkejärjestelyn voimaantulosta alkaen 58 vuotta.

Osa-aikaeläkejärjestelyllä pyritään helpottamaan työntekijöiden ja yrittäjien asteittaista siirtymistä työstä eläkkeelle. Kun osa-aikaeläkejärjestely aikoinaan luotiin, yksityisellä sektorilla oletettiin olevan vuonna 1990 jo noin 5000 osa-aikaeläkkeen saajaa. Vaikka osa-aikaeläkkeen alaikärajaakin on tämän jälkeen alennettu, niin yksityisellä sektorilla oli vuoden 1997 lopussa vain noin 2800 osa-aikaeläkkeen saajaa. Vastaava luku vuoden 1997 lopussa oli valtion eläkejärjestelmässä noin 1600 ja kunnallisessa eläkejärjestelmässä noin 2300. Osa-aikaeläkejärjestely ei ole siten täyttänyt niitä odotuksia, joita sille aikoinaan asetettiin.

Yksilölliselle varhaiseläkkeelle on sen sijaan siirtynyt henkilöitä huomattavasti enemmän kuin mitä joustavaa eläkeikäjärjestelmää luotaessa arvioitiin. Vuoden 1996 lopussa määrä oli yksityisellä ja julkisella sektorilla yhteensä noin 57 100. Vuoden 1997 aikana yksilöllistä varhaiseläkettä saavien määrä on jonkin verran pienentynyt edellisestä vuodesta.

Yhtenä syynä osa-aikaeläkkeen käytön vähäisyyteen näyttäisi olevan, etteivät työntekijät ole kokeneet osa-aikaeläkettä riittävän houkuttelevaksi vaihtoehdoksi suhteessa työttömyys- ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Toisaalta laissa ei ole ollut ikääntyneitä työntekijöitä koskevia säännöksiä, jotka

olisivat oikeuttaneet työntekijän lyhentämään työaikaansa eikä myöskään työnantajalla ole ollut laissa säädettyä velvollisuutta järjestää ikääntyneelle työntekijälle osa-aikatyötä. Tämä on osaltaan vaikeuttanut työntekijän osa-aikaeläkkeelle siirtymistä sellaisessakin tilanteessa, jossa työntekijän voimavarat koko-aikatyön tekemiseen ovat ikääntymisen myötä vähentyneet.

Uudessa työaikalaisissa (605/1996), joka tuli voimaan 23 päivänä marraskuuta 1996, on otettu huomioon työntekijän tarpeet siirtyä koko-aikatyöstä lyhyempään työaikaan eri elämäntilanteissa. Lain 15 §:n 1 momentin alussa todetaan ne voimassa olevat työsopimuslain (302/1970) säännökset, joiden nojalla pienten lasten vanhemmat voivat lyhentää työaikaansa. Tämän lisäksi 1 momentin mukaan jos työntekijä haluaa sosiaalisista tai terveydellisistä syistä tehdä työtä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä. Lain 15 §:n 2 momentin mukaan työnantajan ja työntekijän on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu osa-aikatyöstä määräaikainen, kuitenkin enintään 26 viikkoa kerrallaan voimassa oleva sopimus.

Uutta työaikalakia koskeneessa hallituksen esityksen (HE 34/1996 vp) perusteluissa todettiin työaikalain 15 §:n osalta muun muassa, että "Tällä hetkellä mahdollisuus siirtyä lyhennettyyn työaikaan koskee melko pientä ja tarkoin rajattua ryhmää. Työntekijöillä saattaa kuitenkin muissakin tilanteissa olla tarvetta lyhentää työaikaansa. Säännösehdoituksen mukaan silloin, kun työntekijä haluaa muista sosiaalisista ja terveydellisistä syistä tehdä työtä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan, on työnantajan pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voisi tehdä osa-aikatyötä". Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kysymyksessä olevalla työaikasäännöksellä "pyritään turvaamaan työntekijän työkyvyn säilyminen mahdollisimman pitkään". Esityksessä mainitaan työajan lyhentämisen syistä muun muassa: "Tällaisina syinä voisivat olla esimerkiksi ikääntymisestä aiheutuva väsymys ja työväsymyksen lasku, sairaan läheisen hoito, opiskelu tai oman terveyden hoito. Säännös korostaisi järjestelyn yksilöllisyyttä ja se olisi luonteeltaan joustava".

Voimassa olevien työeläkelakien mukaan työntekijä voi jäädä osa-aikaeläkkeelle 58 vuotiaana, jos osa-aikaeläkkeen saamisen ehdot muuten täyttyvät. Näitä edellytyksiä ovat muun muassa, että työntekijä tai yrittäjä on kuulunut työeläkelakien piiriin osa-aikaeläkkeelle alkamista edeltäneen viimeisten 15 vuoden aikana yhteensä vähintään viisi vuotta ja että hän on ollut työeläkelakien piiriin kuuluvassa kokoaikaisessa työssä yhteensä vähintään 12 kuukautta osa-aikaeläkkeen alkamista edeltäneen 18 kuukauden aikana ja että hänellä olisi oikeus tulevaan aikaan, jos hän osa-aikaeläkkeelle siirtymisen sijasta jäisi työkyvyttömyyseläkkeelle. Työ katsotaan kokoaikaiseksi, kun työaika on alalla normaalisti sovellettavan enimmäistyöajan pituinen. Rinnakkaisissa työsuhteissa kokoaikatyön vaatimus täyttyy, kun yhteenlaskettu työaika on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää lisäksi, että työntekijä vähentää työtään siten, että jäljelle jäävä työaika on vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa. Työajan vähentäminen lasketaan kokoaikatyön perusteella mukaan lukien rinnakkaiset työsuhteet. Jos viikottainen työaika vaihtelee, se lasketaan enintään 16 viikon jakson keskiarvona. Työn vähentämistä koskevat säännökset merkitsevät sitä, että työntekijä voi järjestellä osa-aikatyönsä vaadittavien työtuntirajojen sisällä työnantajansa kanssa sopimallaan tavalla, esimerkiksi siten, että hän työskentelee kaksi kertaa vaadittavan viikkotuntimäärän eli 32 tuntia joka toinen viikko. Osa-aikaeläkkeellä oleva työntekijä ei kuitenkaan voimassa olevien eläkelakien mukaan voi olla yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa. Tähän aikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa.

Merimieseläkelaisissa (72/1956; MEL) on merimiestyön erityispiirteiden vuoksi työajan lyhentämisestä jonkin verran edellä olevasta poikkeavat säännökset. Samoin julkisen sektorin kysymyksessä olevat eläkesäännökset poikkeavat yksityisen sektorin säännöksistä.

Osa-aikaeläkkeen vähäinen käyttö on johtanut siihen, että osa ikääntyneistä työntekijöistä on entiseen kokoaikatyöhönsä kykenemättömänä luopunut työstään ja jäänyt osa-aikaeläkkeelle siirtymisen sijasta esimerkiksi yksilölliselle varhaiseläkkeelle tai niin sanotun työttömyyseläkeputken kautta työt-

tömyyseläkkeelle. Tähän tilanteeseen uuden työaikalain 15 § ei juurikaan tuo parannusta, koska pykälän 2 momentin mukaan työajan lyhennyksestä voidaan sopia enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tällainen rajoitus ei sovi osa-aikaeläkejärjestelyyn. Myös ikääntyvien työllistymisedellytysten parantamista selvittäneen komitean (IKÖMI) mietinnössä (komiteamietintö 1996:14) on kiinnitetty huomiota työaikalain 15 §:n 2 momentissa olevan määräajan ongelmallisuuteen osa-aikaeläketapauksissa. Komitea piti osa-aikaeläkkeen ja osa-aikatyön yhdistämistä yhtenä tärkeänä keinona ikääntyvien työssä jaksamisen edistämiseksi.

Voimassa olevien säännöksiin mukaan osa-aikaeläkkeelle ja yksilölliselle varhaiseläkkeelle siirtymisen alaikäraja on sama. Työttömyyseläkkeelle työntekijä voi päästä aikaisintaan 60 vuoden iässä, mutta niin sanottu työttömyyseläkeputki voi alkaa jo aikaisemmin.

Yksilöllisessä varhaiseläkkeessä, varsinaisessa työkyvyttömyyseläkkeessä ja työttömyyseläkkeessä eläkettä kartuttaa tuleva aika eli aika mainituista varhaiseläketapahtumista vanhuuseläkeikään. Tuleva aika luetaan mukaan myös perhe-eläkkeeseen.

Yksityisten alojen eläkelakien ja valtion eläkelain (280/1966; VEL) mukainen tulevan ajan eläkekarttuma on vuodessa 1,5 prosenttia 50 vuoden ikään, 1,2 prosenttia 50-vuotiaasta 60-vuotiaaksi ja 0,8 prosenttia 60-vuotiaasta vanhuuseläkeikään eli yleensä 65-vuotiaaksi. Tulevan ajan karttuma koskee myös osa-aikatyöstä edellä mainituille varhaiseläkkeille siirtyjää, jos tulevan ajan edellytykset muuten täyttyvät. Näin on myös silloin, kun osa-aikatyö on tehty osa-aikaeläkkeen rinnalla. Tulevan ajan karttumisprosentit lasketaan eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

MEL:ssä, jossa on myös yleistä 65-vuoden vanhuuseläkeistä poikkeavia vanhuuseläkeikiä, tulevan ajan karttuma on suhteutettu erityisiä vanhuuseläkeikiä vastaavaksi ja tältä osin MEL:n mukaiset tulevan ajan kartumat poikkeavat edellä mainituista tulevan ajan karttumista.

Työntekijälle karttuu myös osa-aikaeläkkeellä oloajalta eläkettä osa-aikaeläkkeen perustana olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyöstä saadun ansiotulon erotuksesta. Tässä kohden yksityisten alojen työeläkelakien ja toisaalta valtion eläkelain, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) ja

kunnallisen eläkejärjestelmän mukainen osa-aika-eläkejärjestely poikkeavat toisistaan. Työntekijäin eläkelaisissa (395/1961; TEL) asiasta säädetään lain 5 §:n 6 momentissa ja VEL:ssä asiasta säädetään lain 10 §:n 5 momentissa.

TEL:n 5 §:n 6 momentin mukaan työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään jokaiselta sellaiselta kuukaudelta, joita työntekijä on saanut osa-aika-eläkettä, määrä, joka on 1/8 prosenttia osa-aika-eläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotuksesta. Vuositasolla edellä mainittu prosenttimäärä on 1,5 prosenttia. Esimerkiksi jos työntekijä jää osa-aika-eläkkeeltä työkyvyttömyyseläkkeelle, osa-aika-eläkkeellä oloajan eläkekattuminen päättyy. Työntekijä ei myöskään saa osa-aika-eläkkeelle jäätyään lukea hyväkseen tulevaa aikaa osa-aika-eläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotuksen perusteella. Kun työntekijä tulee esimerkiksi yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkyvyttömäksi osa-aika-eläkkeen rinnalla tekemänsä osa-aikatyön aikana, tuleva aika voidaan TEL:n mukaan nykyisin lukea mukaan vain osa-aika-eläkkeen aikaisesta työskentelystä kertyneeseen eläkkeeseen, mutta ei sen sijaan edellä tarkoitettuun vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotukseen. Viittaussäännösten kautta TEL:n 5 §:n 6 momentti koskee myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962; LEL), yrittäjien eläkelain (468/1969; YEL) ja maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969; MYEL) piiriin kuuluvia eläkkeensaajia. MEL:ssä asiasta on TEL:n 5 §:n 6 momenttia vastaavat säännöksensä.

VEL:n 10 §:n 5 momentissa säädetään, että edunsaajalla on oikeus eläkkeeseen myös siltä osin kuin hän on ollut osa-aika-eläkkeellä. Eläkkeen määrä lasketaan niin kuin se olisi laskettu, jos edunsaaja olisi ollut tämän ajan valtion palveluksessa. Tällöin kuitenkin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä ansiotulojen erotusta, jonka perusteella hänen osa-aika-eläkkeensä on määrätty. Säännös tarkoittaa sitä, että jos edunsaaja on samanaikaisesti osa-aikatyössä ja osa-aika-eläkkeellä valtion eläkelain piirissä, hänelle muodostuu tältä ajalta kaksi niin sanottua vapaakirjaeläkettä; toinen osa-aikatyöstä ja toinen ansioaleneman määrästä. Ansioalenemaa käsitellään siten kuin se olisi

ollut valtion palvelusta. Täten esimerkiksi valtion palvelusta koskevat tulevan ajan säännökset tulevat sovellettaviksi myös ansion alenemaan. Jos edunsaaja jää osa-aika-eläkkeeltä vanhuuseläkkeelle, lasketaan eläke siten kuin hän olisi ollut kahdessa rinnakkaisessa valtion palveluksessa; esimerkiksi edunsaaja voi saada osa-aika-eläkkeellä oloajalta edukseen niin sanotun 2,5 %:n superkattuman. Samoin menetellään, jos hän jää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle. Jos näissä eläkkeissä on niin sanottu tulevan ajan oikeus, tuleva aika liitetään sekä osa-aikatyön uraan että ansioalenemaan. Siten esimerkiksi osa-aika-eläkkeeltä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvä voi saada tulevan ajan oikeuden paitsi osa-aikatyöstä, niin myös osa-aika-eläkkeen perusteella lainkohdassa tarkoitettusta ansioalenemasta.

Näin ollen osa-aika-eläkkeen ja sen rinnalla olevan osa-aikatyön jälkeen myönnettävä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke muodostuu erityisesti yksityisten alojen eläkeläisten nojalla useimmiten pienemmäksi kuin jos työntekijä olisi jatkanut koko-aikatyötään vanhuuseläkeikään saakka tai jos hän olisi jäänyt osa-aika-eläkkeen sijasta edellä tarkoitettulle varhaiseläkkeelle. Julkisten alojen eläkejärjestelmissä vastaavanlaista eroa lopullisen eläkkeen määrään ei synny.

Jotta ikääntyvienkin työntekijöiden työpanosta voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin ja jotta työnteon jatkaminen olisi työntekijöiden kannalta parempi vaihtoehto kuin kokonaan työelämästä poisjääminen, on välttämätöntä lisätä toimia, joilla mahdollistetaan ja edistetään ikääntyvien työntekijöiden työssä jatkamista ja jaksamista. Tämä edellyttää muun muassa työaikajärjestelyjen kehittämistä työpaikoilla työntekijöiden tarpeiden mukaan tuotannon ja palvelujen järjestäminen huomioon ottaen. Tämän vuoksi tarvittaisiin erillinen määräaikalaki, jonka voimassaoloaikana saataisiin kokemuksia siitä, pystytäänkö ikääntyville työntekijöille luomaan tarvittavia osa-aikatyötilaisuuksia.

Myös työeläkelainsäädännön tulee tukea ikääntyneiden työntekijöiden työssä jaksamista. Muun muassa nykyisiä osa-aikatyötä koskevia järjestelyjä ja sen rinnalla olevaa osa-aika-eläkejärjestelmää kehittämällä ikääntyvä työntekijä voisi nykyistä useammin jatkaa työelämässä ja välttää joutumisen esimerkiksi terveydellisistä syistä ennen aikaisesti eläkkeelle.

Kohtuullisen eläketurvan varmistamiseksi

yksityisten alojen ja julkisten alojen eläkejärjestelmissä otettiin vuoden 1994 alusta käyttöön niin sanottu työsuhteen automaattista katkaisua koskeva järjestely. Järjestelyn tarkoituksena on ehkäistä lähellä eläkeikää olevan työntekijän eläketurvan heikentymisen pitkään jatkuneessa työsuhteessa mahdollisen palkan alenemisen vuoksi. Automaattista katkaisua koskevien säännösten mukaan jos 54—62-vuotiaan työntekijän työsuhte on jatkunut vähintään 10 vuotta, työsuhte katkaistaan automaattisesti. Jos työsuhte ei vielä sinä kalenterivuonna, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, ole jatkunut kymmentä vuotta, katkaistaan työsuhte vasta sen kalenterivuoden lopussa, jona tämä kymmenen vuoden edellytys täyttyy.

Automaattisen katkaisun jälkeen katkaisua edeltävää työsuhtejaksoa ja katkaisun jälkeistä työsuhtejaksoa pidetään itsenäisinä työsuhteina ja eläketurva määräytyy kuten kahdesta erillisestä työsuhteesta. Työsuhtejaksot ovat erillisiä, itsenäisiä työsuhteita muun muassa silloin, kun on kysymys tulevan ajan liittämisestä ja osa-aikaeläkettä myönnettäessä vakiintuneen ansiotason määrittämisessä.

Eläke määräytyy näistä työsuhtejaksoista kuten kahdesta erillisestä työsuhteesta. Eläkettä ei kuitenkaan määrätä erillisten työsuhtejaksojen eläkepalkkojen perusteella, jos yhdenjaksoisen työsuhteen eläkepalkan perusteella laskettu eläke on suurempi. Yhdenjaksoisen työsuhteen eläkepalkasta tulee siinä tapauksessa molempien työsuhtejaksojen eläkepalkka.

Osa-aikaeläkkeen tarkoituksena on korvata ansiotason alentuminen osa-aikaeläkkeelle siirryttäessä. Siten osa-aikaeläkkeen perusteena olevaa vakiintunutta ansiotasoa määrättäessä tarkoituksena on tarkastella pitkähkön ajanjakson ansiotasoa. Jos työsuhteessa on tehty automaattinen katkaisu, vakiintunut ansiotaso määritellään nykyisten säännösten mukaan katkaisun jälkeisen, usein lyhyenkin työsuhtejakson perusteella. Näin ollen automaattisen katkaisun tilanteessa osa-aikaeläkkeen perusteeksi muodostettava vakiintunut ansiotaso ei useinkaan vastaa todellista pitkän ajan vakiintunutta ansiotasoa. Tämän vuoksi työsuhteen automaattista katkaisua vakiintunutta ansiotuloa vääristävänä menetelystä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena osa-aikaeläkkeen suuruutta määrättäessä.

Yksityisten alojen työeläkelakien mukaan eläkelaitokset vastaavat yhteisesti osa-aika-

eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista. Osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuvan eläkkeen kustantaa kuitenkin eräissä tapauksissa yksittäinen työnantaja. Eläkekustannusten vastuunjaon kannalta olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, että eläkelaitokset vastaisivat yhteisesti osa-aikaeläkemenojen lisäksi myös muista osa-aikaeläkejärjestelyihin liittyvistä eläkemenoista.

Vuoden 1998 alusta voimaan tulleissa lainmuutoksissa (1056 ja 1057/1997) Suomen Pankin henkilökunnan lyhyet palvelussuhteet ja alle 1 156,69 markan kuukausiansioiset palvelussuhteet jäivät TaEL-eläketurvan ulkopuolelle. Suomen Pankki haluaisi kuitenkin vakuuttaa edellä tarkoitettujen palvelussuhteiden TaEL:ssa. Tämä edellyttäisi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisen lisäksi TaEL:n 1 §:n muuttamista.

2. Ehdotetut muutokset

TEL:ia ja MEL:ia ehdotetaan muutettaviksi eläkkeen karttumisen parantamiseksi tilanteissa, joissa työntekijä siirtyy osa-aikaeläkkeeltä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle. Viittaussäännösten kautta TEL:n muutokset koskisivat myös LEL:ia, MYEL:ia ja YEL:ia. Voimassa olevia LEL:n, MYEL:n ja YEL:n viittaussäännöksiä tulisi kuitenkin TEL:n muutosten vuoksi tarkistaa.

Ehdotuksen mukaan, kun työntekijä jää osa-aikaeläkkeeltä ja sen rinnalla tekemästään osa-aikatyöstä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle, yksityisen alojen työeläkelakien mukaisen osa-aikaeläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotukseen voitaisiin liittää myös tuleva aika. Näin työntekijä saisi tulevan ajan sekä osa-aikatyöstä että osa-aikaeläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansion välisestä ansion alenemasta. Tämä merkitsisi sitä, että työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen lisättäisiin edellä mainitusta ansioalaniemasta laskettava TEL:n 5 §:n 3 momentin mukainen tulevan ajan karttuma, joka etuudensajan iästä riippuen voi olla 1,2, tai 0,8 prosenttia vuodessa. Muutosta ei ole tarpeen tehdä valtion eläkelakiin, koska siinä on jo vastaavanlainen tulevan ajan oikeus.

Myös ehdotetaan, ettei automaattista katkaisua otettaisi huomioon, jos työntekijä jää osa-aikaeläkkeelle. Tämä muutos koskisi sekä yksityisten alojen että VEL:n mukaan määräytyviä työntekijöiden ja viranhaltijoi-

den eläkkeitä. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä on tarkoitus toteuttaa vastaavanlainen muutos kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöä muuttamalla.

TEL:ia, LEL:ia ja MEL:ia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että yksityisten alojen työeläkelaitokset vastaisivat yhteisesti osa-aikaeläkkeestä aiheutuvien kustannusten lisäksi myös niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuvasta eläkkeestä ja edellä ehdotetusta osa-aikaeläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotukseen liitettävältä ajalta karttuvasta eläkkeestä. Eläkelaitokset eivät kuitenkaan vastaisi yhteisesti osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuvasta eläkkeestä, jollei osa-aikatyön ansiotulon erotukseen tule liitettäväksi tulevaa aikaa.

Lisäksi TEL:iin, MEL:iin, MYEL:iin ja YEL:iin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä, lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen erillislaki, jolla edellä mainituista syistä on tarkoitus helpottaa työntekijöiden ja viranhaltijoiden siirtymistä osa-aikaeläkkeelle. Laki olisi voimassa vuoden 1998 heinäkuun alusta vuoden 2000 loppuun.

Työmarkkinajärjestöjen tarkoituksena on 26 päivänä marraskuuta 1997 solmitun tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisesti lisäksi yhdessä työeläkelaitosten kanssa laajemmin selvittää vuoden 1998 loppuun mennessä eri varhaiseläkemuotojen käyttöön liittyvät kysymykset ja muutostarpeet. Tarkoituksena on myös selvittää, onko vanhempien työntekijöiden työssä pysymisen edistämiseksi tarpeen muuttaa työnantajien omavastuukustannuksia työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeissä.

Nyt ehdotetun erillislain 1 §:ssä työnantajalle säädettäisiin velvollisuus pyrkiä järjestämään osa-aikatyötä sellaiselle työntekijälleen, joka vähintään 56 vuotta täytettyään haluaa siirtyä osa-aikaeläkkeelle ja tämän vuoksi tehdä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan työtä. Osa-aikatyön järjestäminen edellyttäisi työnantajan ja työntekijän sopimusta. Osa-aikatyön järjestämisessä otettaisiin huomioon työntekijän tarpeet sekä tuotanto- ja palvelutoiminta. Muilta osin noudatettaisiin, mitä voimassa olevissa työeläkelaeissa osa-aikaeläkkeestä säädetään.

Lain 1 § ei synnyttäisi työntekijälle subjektiivista oikeutta vaatia lyhennettyä työaikaa. Säännöksessä työnantajalle kuitenkin

asetettaisiin ohjauksellinen velvoite etsiä mahdollisuuksia osa-aikatyön järjestämiseksi ja järjestää osa-aikatyötä silloin, kun se on mahdollista. Säännöksen tarkoitus on mahdollistaa työntekijän työajan lyhentäminen siten, että ikääntynyt työntekijä voisi siirtyä osa-aikaeläkkeelle ja siten myöhentää joutumistaan kokonaan työelämän ulkopuolelle.

Lain 2 §:ssä osa-aikaeläkkeen alaikäraja ehdotetaan alennettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 56 vuoteen.

Lain 3 §:ssä säädettäisiin lain voimassaoloajasta ja soveltamisalasta. Laki koskisi TEL:n, LEL:n, MEL:n ja evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) piiriin kuuluvia työ- tai palvelussuhteessa olevia työntekijöitä, virkamiehiä ja muita viranhaltijoita sekä heidän työnantajiaan sekä YEL:n ja MYEL:n piiriin kuuluvia yrittäjiä. Lisäksi lain 1 § koskisi myös kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisia työnantajia, viranhaltijoita ja työntekijöitä.

Esityksessä ehdotetaan myös TaEL:n 1 §:n 5 momentin muuttamista siten, että Suomen Pankin henkilökunnan lyhyet palvelussuhteet ja alle 1 156,69 markan kuukausiansioiden jäävät palvelussuhteet voitaisiin vakuuttaa vastaavasti kuin TEL-alojen vastaavanlaiset työsuhteet TaEL:n mukaisesti. Kysymyksessä olevassa säännöksessä työsuhteella tarkoitettaisiin myös Suomen Pankin palveluksessa olevan virkasuhdetta.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen osa-aikaeläkkeiden eläkemenot olivat vuonna 1997 yhteensä 99,9 miljoonaa markkaa. Näistä TEL-eläkemenot olivat 71,4 miljoonaa markkaa, YEL-eläkemenot 27,1 miljoonaa markkaa ja muiden eläkelakien mukaiset eläkemenot 1,4 miljoonaa markkaa. Yksityisten alojen osa-aikaeläkkeitä maksettiin vuoden 1997 lopussa 2796 henkilölle, joista TEL-eläkelaitosten myöntämiä oli 1964, YEL-eläkelaitosten myöntämiä 772 ja muiden eläkelaitosten myöntämiä 60.

Nykyisin TEL:n, LEL:n ja MEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeiden eläkemenot on vastaavaan palkkasummaan suhteutettuna 0,05 prosenttia. YEL- ja MYEL-osa-aikaeläkemenot suhteessa työtulosummaan on vastaavasti 0,12 prosenttia. Nykyisten perusteiden mukaan arvioiden edellä mainittujen osuuksien

voidaan olettaa kohoavan siten, että vuodesta 2010 alkaen osa-aikaeläkemenojen osuus työntekijöillä olisi runsas 0,1 prosenttia palkoista ja yrittäjillä noin 0,2 prosenttia työtu-
losummasta.

Esityksessä ehdotetuista muutoksista osa-aikaeläkkeen alaikärajan väliaikainen alentaminen ja työnantajan velvoite pyrkiä järjestämään osa-aikaeläkkeelle haluavalle osa-aikatyötä lisäävät eniten eläkekustannuksia. Tulevan ajan liittäminen osa-aikaeläkkeen perusteena olevan vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyön ansiotulon erotukseen ja automaattisen katkaisun poistaminen osa-aikaeläkkeistä ovat kustannusvaikutuksiltaan vähäisempiä ja keskenään useimmiten eri suuntaan vaikuttavia. Esityksestä aiheutuvien kustannusten arvioidaankin pääosin rajoittuvan ehdotetusta määräaikaislaista johtuen vuosille 1998—2009. Arvion mukaan muutos kasvattaisi osa-aikaeläkemenoa vuodesta 1998 alkaen siten, että lisäys olisi yksityisen sektorin työntekijöiden osalta vuonna 1998 noin 20 miljoonaa markkaa, vuonna 1999 noin 55 miljoonaa markkaa, vuonna 2000 vajaa 100 miljoonaa markkaa ja enimmillään noin 140 miljoonaa markkaa vuosina 2001—2005. Tämän jälkeen menolisäys alenisi tasaisesti poistuen vuoteen 2010 mennessä. YEL- ja MYEL-yrittäjien kohdalla menolisäys olisi noin 5 miljoonaa markkaa vuonna 1998, vuonna 1999 noin 15 miljoonaa markkaa ja vajaa 30 miljoonaa markkaa vuosina 2000—2005.

Se, että jatkossa osa-aikaeläkkeitä määrätessä ei sovellettaisi työsuhteen automaattista katkaisua, arvioidaan pienentävän TEL:n mukaisia osa-aikaeläkkeitä keskimäärin 3 prosenttia vuodessa. Osa-aikaeläkejaksoon liitettävä tuleva aika lisäisi osa-aikaeläkemenoja lähivuosina varsin vähän. Myöhemmin vaikutus kohoaa määrään, joka vastaa noin 1,5 prosenttia osa-aikaeläkemenosta. Nämä vaikutukset olisivat pysyviä.

Esityksen taloudellisissa arvioissa on lähdetty siitä olettamasta, että 58—64-vuotiaiden työntekijöiden osa-aikaeläkkeiden alkavuus kaksinkertaistuu ja saman ikäisten yrittäjien osa-aikaeläkkeiden alkavuus puolitoistakertaistuu nykyisestään määräaikaislain voimassaolon aikana. Lisäksi ikärajan alennus 56 vuoteen korottaa kokonaisalkavuutta edelleen. Laskelmissa on myös oletettu, että uudistuksen vuoksi työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus alenee ikäluokittain samassa suhteessa kuin koko-aikatyötä tekevien luku-

määrä alenee. Samaan tapaan oletetaan myös työttömyyseläkkeiden alkavuuden alenevan. Nämä oletukset perustuvat arvioon, että ikääntyvän henkilön kyky tehdä osa-aikatyötä säilyy pidempään kuin kyky tehdä koko-aikatyötä.

Jos osa-aikaeläkkeiden yleistymisen alentaa työttömyyttä, tältä osin työttömyysturvakustannukset alenevat. On arvioitu, että työttömyysturvamenot saattaisivat esityksen johdosta alentua määrällä, joka vastaa runsasta viidesosaa osa-aikaeläkemenojen lisäyksestä. Tästä valtion menoja vähentäisi noin puolet.

Koska eläkelaitokset kustantaisivat yhteisesti pääosan esityksestä aiheutuvista kustannuksista, eläkemenon muutokset vaikuttaisivat välittömästi vakuutusmaksutasoon. Vakuutusmaksuprosentin arvioidaan nousevan TEL:n, LEL:n ja MEL:n osalta vuosina 2000—2005 0,1 prosenttiyksikköä. YEL:n ja MYEL:n vakuutusmaksun tasossa tapahtuisi vastaava muutos, koska niiden vakuutusmaksut seuraavat TEL:n maksuprosenttia.

Työeläkejärjestelmässä työntekijöiden osalta eläkelaeissa kustannusvaikutukset jakautuisivat puoliksi työnantajille ja työntekijöille. Koska yrittäjäeläkkeissä kustannuslisä olisi suhteellisesti suurempi kuin TEL:ssä, vakuutusmaksun korotus ei riitä kattamaan kaikkia yrittäjäeläkekustannuksia. Tämän vuoksi valtion osuus yrittäjäeläkemenoista nousisi jonkin verran vuosina 1998—2005. Enimmillään vuotuinen lisäkustannus olisi arviolta runsas 10 miljoonaa markkaa vuodessa.

Vuonna 1996 valtion eläkemeno osa-aikaeläkkeissä oli 66,6 miljoonaa markkaa. Vuonna 1997 sen voidaan arvioida olevan noin 70 miljoonaa markkaa. Osa-aikaeläkkeen ikärajan alentaminen 56 vuoteen lisäisi valtion eläkemenoa vuonna 1998 noin 5 miljoonaa markkaa, vuonna 1999 noin 14 miljoonaa markkaa ja vuosina 2000—2005 noin 20 miljoonaa markkaa. Myös evankelis-luterilaisen kirkon osa-aikaeläkemenot lisääntyisivät

4. Asian valmistelu

Esitys perustuu 12 päivänä joulukuuta 1997 solmittuun tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Hallitus on 26 päivänä marraskuuta 1997 antamassaan periaatepäätöksessä sitoutunut muun muassa toteuttamaan edellä mainittuun työmarkkinakeskusjärjestöjen tulopoliittiseen sopimukseen sisältyneen kohdan

erillislaista osa-aikaeläkkeelle siirtymisen alaikärajan alentamisesta 56 vuoteen 1 päivästä heinäkuuta 1998 vuoden 2000 loppuun ja voimassa oleviin yksityisen sektorin eläkelakeihin tehtävistä muutoksista osa-aikaeläkkeen karttumaan.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmisteluun ovat osallistuneet myös valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, työministeriö, Eläketurvakeskus ja Kuntien eläkevakuutus sekä asian kannalta keskeiset työmarkkinajärjestöt.

Esitykseen sisältyvä TaEL:n muutosehdotus on valmisteltu Suomen Pankin aloitteesta sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Muutoksen valmisteluun ovat osallistuneet myös Suomen Pankin, valtiovarainministeriön, Esiintyvien taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmien eläkekassan sekä Eläketurvakeskuksen edustaja.

5. Voimaantulo

TEL:iin, LEL:iin, MEL:iin ja VEL:iin ehdotetut muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998. Siten

TEL:n 4 f §:n 3 momenttia sovelletaan silloin, kun eläketapahtuma sattuu 1 päivänä huhtikuuta 1998 tai sen jälkeen. TEL:n 5 §:n 6 momenttia sekä MEL:n 16 §:n 4 momenttia ja 22 a §:n 6 momenttia sovellettaisiin kuitenkin sellaisiin osa-aikaeläkkeisiin, jotka ovat alkaneet vuonna 1994 tai sen jälkeen.

Ehdotettu laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998. Laki olisi määräaikainen ja se olisi voimassa vuoden 2000 loppuun. Sellaiselle työntekijälle tai yrittäjälle, joka on jo ennen lain voimaantuloa täyttänyt 56 vuotta ja jonka kohdalla osa-aikaeläkkeen saamisedytykset muuten täyttyvät lain voimaan tullessa, voitaisiin myöntää osa-aikaeläke lain voimaantulosta lukien.

TaEL:iin ehdotettu muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998. Muutosta voitaisiin soveltaa kuitenkin jo vuoden 1998 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 5 §:n 5 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 666/1985,
muutetaan 4 f §:n 3 momentti, 5 §:n 4 ja 6 momentti ja 12 §:n 1 momentin 2 kohta,
 sellaisina kuin ne ovat, 4 f §:n 3 momentti laissa 603/1986, 5 §:n 4 momentti mainitussa laissa 666/1985 ja 6 momentti laissa 559/1993 sekä 12 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1293/1996, seuraavasti:

4 f §

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen

alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos työsuhteeseen sovelletaan 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua työsuhteen katkaisua, työsuhteen katsotaan kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

5 §

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 6 a §:ssä tarkoitettua tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka

on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista, 6 a §:ää soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Lain 5 §:n 6 momenttia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 6 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 6 momentti laissa 1483/1995 sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a § laissa 1294/1996, seuraavasti:

4 §

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 6 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaista palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa,

mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaavaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi, tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti:

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

3.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 14 b §:n 1 momentin 8 kohta ja 2 momentti, 15 b §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a §:n 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1295/1996, 14 b §:n 1 momentin 8 kohta ja 2 momentti laissa 1595/1993, 15 b §:n 2 momentti laissa 102/1990, 16 §:n 3 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a §:n 5 momentti laissa 1745/1995,

lisätään 14 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1595/1993, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 16 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1745/1995, uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja 22 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1745/1995, uusi 5 momentti, jolloin muutettu 5 momentti siirtyy 6 momentiksi seuraavasti:

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastava osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 16 §:n 4 momentin tai 22 a §:n 6 momentin mukaista, 12 a §:ää soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5

momentin mukaisesti; sekä

14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä edellyttäen, että:

8) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 tai 6 kohdassa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista; työajan vähentäminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä.

Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen

alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos työsuhteeseen sovelletaan 11 §:n 6 momentissa tarkoitettua työsuhteen katkaisua, sen katsotaan kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

15 b §

Jos leski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1955, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 1 momentissa mainitun 50 vuoden asemasta 35 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

16 §

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 12 a §:ssä tarkoitettua tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 22 a §:n 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätyt eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä otetaan huomioon kymmenen viimeistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden

perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä jätetään kuitenkin huomioon ottamatta sellaiset meripalveluvuodet, joilta työntekijälle on maksettu 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestöimästä niin pitkänä aikana, että korkeampaa palkkaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijän eläkelain 8 §:ssä tarkoitettua yhteensovitusperusteesta.

22 a §

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 12 a §:ssä tarkoitettua tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Lain 16 §:n 4 momenttia ja 22 a §:n 6 momenttia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen.

4.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1995, seuraavasti:

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g,

9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

5.

Laki

yrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1485/1995, seuraavasti:

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja

10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

6.

Laki**valtion eläkelain 9 d §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 d §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1989, seuraavasti:

9 d §

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siinä palveluksessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos edunsaaja osa-aikaeläkkeen

alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

7.

Laki**ikäntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jos työntekijä haluaa osa-aikaeläkkeelle siirtymisen vuoksi tehdä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan työtä, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä. Työajan lyhentäminen toteutetaan työnantajan ja työntekijän sopimalla tavalla ottaen huomioon työntekijän tarpeet sekä tuotanto- ja palvelutointa.

2 §

Työntekijällä, joka on täyttänyt 56 vuotta, on sen estämättä, mitä työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 f §:n 1 momentissa, merimieseläkelain (72/1956) 14 b §:n 1 momentissa ja valtion eläkelain (280/1966) 9 d §:n 1 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen alaikärajasta, oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos edellä mainituissa laeissa sääde-

tyt osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset muuten täyttyvät. Lisäksi noudatetaan soveltuvin osin, mitä edellä mainituissa laeissa osa-aikaeläkkeestä säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös yrittäjien eläkelaisissa (468/1969) ja maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/1969) tarkoitettua yrittäjää.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2000.

Lakia sovelletaan työntekijäin eläkelaisissa, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa (34/1962), merimieseläkelaisissa, valtion eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa (298/1966) tarkoitettuihin työnantajiin ja työ- tai palvelussuhteissa oleviin työntekijöihin ja viranhaltijoi-

hin sekä yrittäjien eläkelaisissa ja maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettuihin yrittäjiin.

Lain 1 §:ää sovelletaan myös kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa (202/1964) tarkoitettuihin työnantajiin, viranhaltijoihin ja työntekijöihin.

Sellaiselle 2 momentissa tarkoitettulle työntekijälle, viranhaltijalle tai yrittäjälle, joka on jo ennen lain voimaantuloa täyttänyt 56 vuotta ja jonka kohdalla osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset muuten täyttyvät lain voimaan tullessa, voidaan myöntää osa-aikaeläke lain voimaantulosta lukien.

8.

Laki

taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1056/1997, seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei koske työsuhdetta siltä osin kuin se on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä on täyttänyt 14 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemista. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain

8 §:n 4 momentin 2—4, 7—9 tai 12 kohdassa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivästä tammi-kuuta 1998.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 5 §:n 5 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 666/1985,
muutetaan 4 f §:n 3 momentti, 5 §:n 4 ja 6 momentti ja 12 §:n 1 momentin 2 kohta,
 sellaisina kuin ne ovat, 4 f §:n 3 momentti laissa 603/1986, 5 §:n 4 momentti mainitussa laissa 666/1985 ja 6 momentti laissa 559/1993 sekä 12 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1293/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 f §

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos työsuhteeseen sovelletaan 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua työsuhteen katkaisua, työsuhteen katsotaan kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

5 §

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Poiketen siitä, mitä 4 momentissa on säädetty, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

(kumotaan)

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Vähennys prosenttia kuukautta kohti</i>
<i>1922 tai aikaisempi</i>	<i>0,33</i>
<i>1923</i>	<i>0,34</i>
<i>1924</i>	<i>0,36</i>
<i>1925</i>	<i>0,37</i>
<i>1926</i>	<i>0,38</i>
<i>1927</i>	<i>0,39</i>
<i>1928</i>	<i>0,40</i>
<i>1929</i>	<i>0,41</i>
<i>1930</i>	<i>0,42</i>
<i>1931</i>	<i>0,43</i>
<i>1932</i>	<i>0,44</i>
<i>1933</i>	<i>0,46</i>
<i>1934</i>	<i>0,47</i>
<i>1935</i>	<i>0,48</i>
<i>1936</i>	<i>0,49</i>

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 6 a §:ssä tarkoitettulta tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitusta ansiotulojen erotuksesta.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin

Voimassa oleva laki

sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

Ehdotus

sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista, 6 a §:ää soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Lain 5 §:n 6 momenttia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 6 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 6 momentti laissa 1483/1995 sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a § laissa 1294/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansioiden perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansioiden määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttumisaikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaista palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 6 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden *ansiotulojen* perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen *ansiotulojen* määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen *karttuma-aikojen* kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaista palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa,

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaavaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi, tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa,

Voimassa oleva laki

4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c, ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Ehdotus

4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

3.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 14 b §:n 1 momentin 8 kohta ja 2 momentti, 15 b §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a §:n 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1295/1996, 14 b §:n 1 momentin 8 kohta ja 2 momentti laissa 1595/1993, 15 b §:n 2 momentti laissa 102/1990, 16 §:n 3 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a §:n 5 momentti laissa 1745/1995,

lisätään 14 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1595/1993, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 16 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1745/1995, uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja 22 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1745/1995, uusi 5 momentti, jolloin muutettu 5 momentti siirtyy 6 momentiksi seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläke-

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin

Voimassa oleva laki

lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

Ehdotus

eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 16 §:n 4 momentin tai 22 a §:n 6 momentin mukaista, 12 a §:ää soveltaen lasketua eläkkeen määrää, eikä 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä edellyttäen, että

14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä edellyttäen, että;

8) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 tai 6 kohdassa tarkoitettusta osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä. Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin

8) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 tai 6 kohdassa tarkoitettusta osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä.

Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin

Voimassa oleva laki

huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Ehdotus

huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. *Jos työsuhteeseen sovelletaan 11 §:n 6 momentissa tarkoitettua työsuhteen katkaisua, sen katsotaan kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.*

15 b §

Jos naisleski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1955, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 1 momentissa mainitun 50 vuoden asemasta 35 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa on säädetty, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

Jos leski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1955, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 1 momentissa mainitun 50 vuoden asemasta 35 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa *säädetään*, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

16 §

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. *Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 12 a §:ssä tarkoitettu tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 22 a §:n 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.*

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä otetaan huo-

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä otetaan huo-

mioon kymmenen viimeistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa palkkaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettua yhteensovitusperusteesta.

mioon kymmenen viimeistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty. *Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä jätetään kuitenkin huomioon ottamatta sellaiset meripalveluvuodet, joilta työntekijälle on maksettu 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä.* Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa palkkaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettua yhteensovitusperusteesta.

22 a §

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 12 a §:ssä tarkoitettulta tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Lain 16 §:n 4 momenttia ja 22 a §:n 6 momenttia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen.

4.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

5.

Laki

yrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1485/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa,

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa,

Voimassa oleva laki

3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Ehdotus

3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

6.

Laki**valtion eläkelain 9 d §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 d §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1989, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 d §

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siinä palveluksessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos edunsaaja osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siinä palveluksessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos edunsaaja osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8.

Laki**taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1056/1997, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Tämä laki ei koske työsuhdetta siltä osin kuin se on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä on täyttänyt 14 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemista. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 2—9 tai 12 kohdassa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Tämä laki ei koske työsuhdetta siltä osin kuin se on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä on täyttänyt 14 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemista. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 2—4, 7—9 tai 12 kohdassa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

Tätä lakia sovelletaan 1 tammikuuta 1998. Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.